

Đổi mới phương pháp giảng dạy cho sinh viên ngành mầm non trước tác động của Cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0

Vũ Thị Hà Giang*

* Trường Cao đẳng sư phạm Nghệ An

Received: 20/1/2023; Accepted: 27/1/2023; Published: 7/2/2023

Abstract: The preschool period is considered a "golden" period in the education and intellectual and physical development of children. Therefore, the application of advanced preschool education and teaching methods will provide an ideal environment for children to develop comprehensively. Teachers are the decisive subject to the quality of preschool education, so innovating teaching methods for students majoring in Preschool Education is an arising problem today before the trend of educational innovation in the context of the industrial revolution 4.0 (Industry 4.0) to improve the quality of human resource training for the major. The article focuses on discussing some solutions to innovate teaching methods for students of Preschool Education before the impact of Industry 4.0.

Keywords: Teaching methods; students of Preschool Education; Industrial Revolution 4.0.

1. Đặt vấn đề

Đổi mới giáo dục là xu thế tất yếu khách quan hiện nay được các quốc gia trên thế giới rất quan tâm và đầu tư ngày càng nhiều, nhằm tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước. Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2021 - 2030 xác định: Phát triển nguồn nhân lực, giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhân lực chất lượng cao của cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 (CMCN 4.0) và hội nhập quốc tế. Giáo dục mầm non là cấp học đầu tiên trong hệ thống giáo dục quốc dân, đặt nền móng cho sự phát triển về thể chất, nhận thức, tình cảm xã hội và thẩm mỹ cho trẻ. Ngành sư phạm mầm non đóng một vai trò quan trọng trong xã hội, là tiền đề cơ bản cho các bậc học tiếp theo. Phương pháp, nghiệp vụ sư phạm mầm non đóng vai trò rất quan trọng trong công tác dạy dỗ, chăm sóc và giáo dục trẻ tại các trường mầm non. Để đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng giáo dục, giảng dạy trẻ mầm non trước tác động của cuộc CMCN 4.0, đòi hỏi ngay từ khi còn đào tạo tại trường SV Ngành Mầm non phải được học tập và giảng dạy theo các phương pháp tiên tiến; phải tích cực học hỏi, phát huy sự sáng tạo để cải tiến và đổi mới những phương pháp giáo dục trẻ phù hợp, hiện đại.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số vấn đề chung về đổi mới phương pháp giảng dạy trước tác động của cuộc cách mạng 4.0

2.1.1. Đổi mới phương pháp giảng dạy

Đổi mới phương pháp giảng dạy là yêu cầu cấp thiết hiện nay đối với các cấp học nhằm hoàn thiện và góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả dạy học,

đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của xã hội. Hiểu một cách chung nhất, đổi mới phương pháp giảng dạy là việc sử dụng một cách hợp lý, sáng tạo cách dạy, cách truyền thụ để học sinh dễ hiểu, dễ tiếp thu nhất, từ đó giúp người học vừa nắm chắc kiến thức, vừa có kỹ năng thực hành. Thực chất của đổi mới phương pháp giảng dạy là sự cải tiến hoàn thiện các phương pháp giảng dạy đang sử dụng nhằm góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả giảng dạy; bổ sung phối hợp nhiều phương pháp khác để khắc phục mặt hạn chế của các phương pháp giảng dạy đang sử dụng nhằm đạt được mục tiêu dạy học đã đề ra, đồng thời là sự thay thế phương pháp đang sử dụng bằng phương pháp giảng dạy mới tối ưu, kết hợp với việc sử dụng các phương tiện, trang thiết bị dạy học hiện đại từ đó hình thành nên các "kiểu" dạy-học mới đem lại hiệu quả cao hơn.

2.1.2. Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0

Cuộc CMCN 4.0 diễn ra trên ba lĩnh vực chính: công nghệ sinh học, kỹ thuật số và vật lý, trong đó, những yếu tố cốt lõi của kỹ thuật số được tác động trực tiếp, còn được gọi là bộ khung của cuộc CMCN 4.0, đó là: trí tuệ nhân tạo (AI), Internet of Things (IoT) và Big Data. Bản chất của cuộc CMCN 4.0 là dựa trên nền tảng công nghệ số và tích hợp tất cả các công nghệ thông tin để tối ưu hóa quy trình, phương thức sản xuất, nhấn mạnh những công nghệ đang và sẽ có tác động lớn nhất là công nghệ in 3D, công nghệ sinh học, công nghệ vật liệu mới, công nghệ tự động hóa, người máy,... Yêu cầu đặt ra đối với nền giáo dục hiện nay đó là cần đào tạo ra những người lao động có đầy đủ kỹ năng đáp ứng với sự biến đổi nhanh

chóng của môi trường sản xuất, kinh doanh. CMCN 4.0 đòi hỏi người lao động có đủ kiến thức cơ bản các kỹ năng, khả năng tự học trong môi trường sáng tạo và cạnh tranh. Tác động của cuộc CMCN 4.0 đã làm cho vai trò của người thầy có sự thay đổi lớn, từ người giảng dạy theo cách truyền thống (đọc và chép) sang người hướng dẫn, định hướng nhằm phát triển tối đa tư duy sáng tạo, chủ động của người học. CMCN 4.0 tạo ra những lớp học, thầy giáo, thiết bị “ảo”, mang tính mô phỏng, bài giảng được số hóa và chia sẻ qua những nền tảng như Facebook, meeting, zoom, ... dần trở thành xu hướng phát triển mới trong quá trình hội nhập số để tiến gần hơn với mục tiêu phát triển và xây dựng công dân toàn cầu.

2.2. Tác động của cuộc cách mạng 4.0 tới giáo dục và yêu cầu đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non

2.2.1. Tác động của cuộc Cách mạng 4.0 tới giáo dục

Cuộc CMCN 4.0 đã tác động sâu sắc và toàn diện tới giáo dục, trong đó có giáo dục mầm non. Theo đó, CMCN 4.0 tạo nhu cầu trong đào tạo cho các cơ sở giáo dục, các danh mục nghề nghiệp đào tạo sẽ phải điều chỉnh, cập nhật liên tục vì các ranh rới giữa các lĩnh vực rất mỏng manh. Do sự liên kết, tích hợp giữa các lĩnh vực do cuộc CMCN 4.0 tạo ra đã dẫn tới sự mất đi của nhiều nghề nghiệp cũ, đồng thời những ngành nghề mới ra đời, nhất là sự liên quan đến tương tác giữa con người và máy móc. Cuộc CMCN 4.0 đe dọa tới việc làm của tất cả người lao động từ trình độ thấp đến trình độ cao, yêu cầu người lao động phải đổi mới, phải cập nhật kiến thức, kỹ năng ở mức độ cao hơn. Các phương thức giảng dạy cũ không còn phù hợp với nhu cầu của xã hội. Thành tựu của CMCN 4.0 cho phép người học có thể học ở bất cứ nơi đâu. Những mô hình giảng dạy mới như đào tạo trực tuyến không cần lớp học, không cần giáo viên đứng lớp, người học được hướng dẫn học qua mạng. Những lớp học ảo, thầy giáo ảo, thiết bị ảo có tính mô phỏng, bài giảng được số hóa và chia sẻ qua những nền tảng như Facebook, YouTube, ... sẽ trở thành xu thế phát triển trong hoạt động đào tạo nghề nghiệp trong thời gian tới. Khi đó người học có nhiều cơ hội để tiếp cận, tích lũy, chắt lọc cái mới, cái hay, có nhiều cơ hội để trở thành một công dân toàn cầu - người lao động tương lai có khả năng làm việc trong môi trường sáng tạo.

2.2.2. Một số yêu cầu trong đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non trước tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0

Mục đích của việc đổi mới phương pháp giảng dạy học SV Ngành Mầm non là nhằm phát huy tính

tích cực, năng động, sáng tạo của SV; tránh thái độ thụ động, rập khuôn theo bài giảng của giảng viên, từ đó SV Ngành Mầm non có được phong cách tư duy độc lập trong học tập cũng như trong nghiên cứu khoa học. Theo đó, đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non trước tác động của CMCN 4.0 cần đảm bảo một số yêu cầu, gồm: 1) Giảng viên phải thường xuyên khơi dậy, rèn luyện và phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu, tự đặt vấn đề và tự giải quyết vấn đề của SV trong quá trình học tập tại trường. Hướng dẫn SV phương pháp ghi chép, nghiên cứu tài liệu, chuẩn bị Seminar, ... Quá trình này nhằm rèn luyện cho SV Ngành Mầm non năng lực tư duy chính xác và phẩm chất tư duy biện chứng. 2) Giảng viên cần phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác, sáng tạo của SV trong quá trình lĩnh hội tri thức. Do đó, cần tích cực sử dụng các phương pháp dạy học tích cực. Thường xuyên sử dụng phương pháp xây dựng các tình huống đòi hỏi sự tìm tòi, đào sâu suy nghĩ, phát triển và mở rộng kiến thức của SV. 3) Trong đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non cần phải thực hiện triệt để phương châm lấy người học làm trung tâm, giảng viên cần kết hợp nhiều phương pháp dạy học khác nhau tùy thuộc vào nội dung bài giảng và đối tượng SV. Đồng thời, giảng viên phải luôn luôn động não, phát huy tính sáng tạo của bản thân trong quá trình giảng bài để kích thích tính chủ động của SV.

2.3. Một số giải pháp đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non trước tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0

2.3.1. Nâng cao nhận thức của giảng viên về đổi mới phương pháp giảng dạy trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0

Đây là giải pháp quan trọng hàng đầu có vai trò bao trùm trong thực hiện đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non. Theo đó, cần giúp giảng viên nhận thức sâu sắc rằng đổi mới phương pháp giảng dạy là một tất yếu trong điều kiện mới hiện nay. Quá trình đổi mới có thể gặp nhiều khó khăn; vì vậy, mỗi giảng viên cần quyết tâm, kiên trì, nỗ lực không ngừng để hoàn thành nhiệm vụ giảng dạy theo yêu cầu mới. Với tâm thế chủ động, tự tin sẽ tạo động lực quan trọng giúp giảng viên đón nhận cuộc CMCN 4.0 một cách hiệu quả, từ đó ứng dụng những thành tựu của nó vào trong hoạt động giảng dạy. Giảng viên cần chủ động, sáng tạo, không ngừng đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV, từng bước áp dụng các phương pháp dạy học hiện đại, ứng dụng khoa học công nghệ, kỹ thuật hiện đại trong dạy học. Giảng viên chú trọng sử dụng các phương pháp giảng

dạy mới như thảo luận nhóm, sử dụng các tình huống có vấn đề, dạy học theo góc,... cùng các công cụ hỗ trợ kỹ thuật dạy học khác để đem lại hiệu quả cao nhất, tạo được sự hứng thú, tích cực học tập của SV Ngành Mầm non.

2.3.2. Nhà trường xây dựng cơ chế quản lý phù hợp nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho đổi mới phương pháp giảng dạy

Đây là giải pháp mang tính tổng thể nhằm mang lại hiệu quả cao trong đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non trước tác động của cuộc CMCN 4.0. Bởi tuy giảng viên là người thực hiện hoạt động giáo dục, đào tạo trong các nhà trường, nhưng để hoạt động có hiệu quả thì cần đến cơ chế quản lý khoa học, phù hợp. Theo đó, nhà trường cần xây dựng chiến lược dài hạn và ngắn hạn ứng dụng cuộc CMCN 4.0 trong hoạt động của nhà trường. Đồng thời, định hướng các mục tiêu sát với thực tế, chuẩn bị tâm thế cho giảng viên cũng như cán bộ, nhân viên của trường để sẵn sàng đón nhận những thay đổi của tình hình thực tiễn. Nhà trường cần có kế hoạch cụ thể trong ứng dụng và thí điểm từng bước hoạt động giảng dạy hiện đại, từ đó rút kinh nghiệm để mở rộng đổi mới phương pháp giảng dạy trong toàn trường. Chủ động bồi dưỡng nâng cao năng lực ngoại ngữ, ứng dụng công nghệ thông tin cho giảng viên nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và hội nhập toàn cầu hiện nay. Ban Giám hiệu nhà trường cần đề ra những chính sách khuyến khích động viên, tạo động lực cho giảng viên tích cực sáng tạo và ứng dụng những phương pháp giảng dạy hiện đại vào thực tiễn. Sau mỗi hoạt động đổi mới cần có sự đánh giá rút kinh nghiệm và trao đổi giữa các giảng viên nhằm tạo sự hỗ trợ trong hoạt động giảng dạy của các giảng viên.

2.3.3. Tăng cường cơ sở vật chất và thiết bị đào tạo phục vụ đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non

Cơ sở vật chất được hiểu là tất cả các phương tiện được sử dụng cho mục đích giảng dạy, học tập và các hoạt động khác liên quan đến bồi dưỡng, đào tạo tại trường nhằm giúp giảng viên nâng cao chất lượng giảng dạy và SV nâng cao khả năng tiếp thu, lĩnh hội, trải nghiệm kiến thức, đồng thời rèn luyện và hoàn thiện các kỹ năng cần thiết trong quá trình học tập tại trường. Được học tập trong một môi trường có cơ sở vật chất hiện đại sẽ giúp cho SV Ngành Mầm non có được trải nghiệm tốt nhất trong quá trình tiếp thu kiến thức và phát triển bản thân. Bên cạnh đó, các nhu cầu về ký túc xá chất lượng cao, khu thể dục thể thao, sinh hoạt văn nghệ, câu lạc bộ,... đều có ảnh hưởng nhất

định tới kết quả học tập của SV. Thời gian tới, cần tăng cường đầu tư cơ sở vật chất, thiết bị tại các trường đào tạo SV Ngành Mầm non; xây dựng kế hoạch, quy hoạch và chiến lược phát triển cơ sở vật chất phù hợp với chiến lược chung của nhà trường. Đồng thời, tích cực huy động các nguồn lực ngoài học phí để đầu tư cơ sở vật chất, tăng cường mối quan hệ với các trường đại học, cao đẳng, các tổ chức, doanh nghiệp trong nước và trên thế giới để có cơ hội học hỏi kinh nghiệm, thu hút thêm nguồn tài trợ, đầu tư cơ sở vật chất, nâng cao chất lượng đào tạo. Các nhà trường cần đầu tư trang thiết bị, phương tiện dạy học hiện đại, cột thu sóng wifi mạnh đủ cho giảng viên và SV tham gia kết nối và học tập trên internet một cách dễ dàng hơn.

3. Kết luận

Cuộc CMCN 4.0 đã, đang thay đổi hàng ngày, hàng giờ cuộc sống của loài người, tác động sâu sắc tới mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Tác động của CMCN 4.0 diễn ra hầu hết các lĩnh vực từ sản xuất, dịch vụ đến kinh tế, chính trị, xã hội, văn hóa, giáo dục, quốc phòng an ninh. Để thích ứng kịp và nâng cao hiệu quả trước tác động của CMCN 4.0 đòi hỏi công tác giảng dạy phải đổi mới từ nội dung chương trình, sách giáo khoa tới phương pháp giảng dạy, đánh giá,... Trong đó, đổi mới phương pháp giảng dạy là vấn đề quan trọng hàng đầu trong cuộc CMCN 4.0, nhằm tuyên truyền, giáo dục SV,... nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội. Đứng trước nhiều thách thức trong đào tạo nguồn nhân lực Ngành Mầm non trước tác động của cuộc CMCN 4.0 hiện nay, cần đẩy mạnh đổi mới phương pháp giảng dạy cho SV Ngành Mầm non để nhanh chóng bắt kịp với xu thế đổi mới giáo dục và yêu cầu thực tiễn xã hội.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành Trung ương (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
2. Nguyễn Thị Cẩm Bích (2013), *Phương pháp dạy học tích cực trong giáo dục mầm non-module 20, Tài liệu bồi dưỡng thường xuyên dành cho giáo viên*.
3. Nguyễn Thị Ánh Tuyết (2014), *Thực trạng vận dụng các phương pháp dạy học tích cực vào hoạt động dạy học cho trẻ 5-6 tuổi tại một số trường mầm non quận Bình Tân, Thành phố Hồ Chí Minh*, Luận văn Thạc sỹ khoa học Giáo dục, Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh.